

Таїса Сидорчук,

канд. іст. наук,

зав. відділу наукової бібліотеки НаУКМА

Автографи українських письменників у бібліотечній та архівній колекціях наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська академія»

У статті здійснена спроба проаналізувати автографи українських письменників, що зберігаються в науковій бібліотеці Національного університету «Києво-Могилянська академія». Характеризуються різні види автографів українських письменників – дарчі написи на друкованих виданнях, авторські рукописи художніх творів та наукових праць, а також власноручні підписи. Визначено принципи відбору автографів для оцифрування, наголошується на значенні створення бази даних та електронних копій автографів для широкого доступу користувачів і пошуково-дослідницької співпраці бібліотеки НаУКМА з іншими бібліотеками, музеями, архівами.

К л ю ч о в і с л о в а: українське письменство, бібліотека НаУКМА, автограф, інскрипт, авторський рукопис, книжкова колекція, архівний фонд.

Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» (далі НаУКМА) постанала разом з відродженим навчальним закладом у 1991 р. Перші записи книг до фондів бібліотеки були здійснені на початку 1992 р. Менш ніж за 25 років бібліотека стала потужним навчально-допоміжним, інформаційним, науковим, культурно-освітнім структурним підрозділом університету, котрий нараховує понад 1 мільйон 800 тисяч примірників друкованого і електронного фондів та здійснює обслуговування читачів у дев'яти підбібліотеках та у 14 читальних залах. Весь фонд книгозбірні представлений в електронному каталозі. Основний масив її друкованого фонду, з огляду на недостатнє державне фінансування, був укомплектований завдяки дарувальникам. Нині до бібліотеки вже передано 67 приватних книгозбірень українських вчених, письменників, а також діячів української діаспори зі США, Канади, Бразилії, Німеччини, Польщі [1]. Завдячуючи, насамперед, дарувальникам і благодійникам, вдалося сформувати фонд цінних та рідкісних видань. Сьогодні це понад 10 тисяч примірників, серед яких рукописні книги, стародруки, прижиттєві видання визначних українських та зарубіжних науковців і літераторів XIX–XX ст., періодичні видання української еміграції 1920–1940-х рр. тощо. Бібліотека отримує також архівні збірки, котрі відповідно до волі їх фондотворювачів і дарувальників зберігаються саме в НаУКМА. На сьогодні є опрацьованими та доступними для користувачів бібліотеки 16 архівних

фондів українських і зарубіжних вчених, літераторів і громадсько-культурних діячів.

Саме у вищеназваних фондівних групах зберігаються автографи 39 українських письменників, а саме І. Багряного, М. Бажана, В. Барки, О. Бердника, М. Вінграновського, В. Вовк, П. Воронька, О. Гончара, Є. Гуцала, В. Петрова, І. Драча, Г. Журби, П. Загребельного, Ю. Збанацького, В. Земляка, О. Зуєвського, П. Карманського, В. Козаченка, В. Коротича, Ю. Косача, Л. Костенко, І. Костецького, А. Кримського, Є. Маланюка, Ю. Мушкетика, М. Нагнибиди, О. Олесь, М. Ореста, Д. Павличка, С. Павличко, О. Пчілки, Н. Рибак, М. Рильського, В. Симоненка, У. Самчука, В. Симоненка, Я. Славутича, М. Стельмаха, П. Тичини. В особових колекціях та у фонді цінних і рідкісних видань автографи представлені у вигляді дарчих написів на книгах – інскриптів. В архівних фондах вони зберігаються у вигляді авторських рукописів творчих праць, епістолярію, підписів, рідше – інскриптів на відбитках. Оскільки автографи є одним з цінних джерел для дослідження творчої лабораторії їх авторів, свідченням кола особистих, творчих контактів адресатів і адресантів, відображенням колориту епохи тощо, в бібліотеці розпочата робота зі створення бази даних різних видів автографів вищеназваних літераторів, а також їх вивчення та оцифрування.

Найбільша кількість інскриптів українських письменників виявлена в книжковій збірці письменника, літературознавця, сценариста, члена Спілки письменників України Йосипа Кисельова (1905–1980), який був особисто знайомий з багать-

ма письменниками, поетами, підтримував з ними тісні творчі і дружні контакти. Про це свідчать неодноразово адресовані йому дарчі написи на книгах М. Рильського, М. Бажана, О. Гончара, М. Стельмаха, Ю. Мушкетика, В. Коротича та ін. Наприклад, збірка віршів «Дорога» М. Бажана [2] містить дарчий напис автора Й. Кисельову, сповнений глибокого душевного ставлення: «Дорогому і милому Йосифові Михайловичу з щирим почуттям приязні, пошани і глибокої подяки. Микола Бажан. 16/VIII 64 р. Київ». Дарчий напис іншого українського класика – О. Гончара на його книзі «Земля гуде. Вибрані твори» [3] Й. Кисельову – звучить так: «Дорогому Йосипу Михайловичу Кисельову з вдячністю за давнє і прихильне слово. Доброго Вам здоров'я. Олесь Гончар. 1975». Узагальнююче ставлення письменників, зокрема київських, до Й. Кисельова відображене у дарчому написі В. Земляка на його книзі: «Дорогому Йосипу Михайловичу, який для всіх нас знаходить час та увагу. Ваш Василь Земляк. Вересень 74 р.» [4]. Ознайомлення з книжковою збіркою Й. Кисельова наводить на думку, що майже кожна нова книга визначних українських літераторів у 1960–1970-х рр. після видання поповнювала його бібліотеку з дарчим написом автора.

Однією з цікавих щодо наявності інскриптів українських письменників є підбірка книг з бібліотеки композитора, піаніста, педагога, мистецтвознавця Левка Ревуцького (1889–1977). Зокрема, тут зберігаються і лаконічний дарчий напис М. Рильського: «Левкові Миколайовичу Ревуцькому з любов'ю. М. Рильський. 8/V. 50.» [5], і розлогі емоційні вислови П. Тичини до музиканта: «Гордості нашої Радянської музики Левку Миколайовичу Ревуцькому, творцеві – моїй душі дорогому. ПТ. 2/XI – 52.» [6] та «Дорогому Левку Миколайовичу Ревуцькому від того, хто багато взяв од Ваших творів у свою душу. Завжди з любов'ю. 10/III.58. Павло Тичина» [7]. Своєрідними відображеннями радянської епохи та свідченням офіційної складової діяльності письменників того часу є інскрипти, адресовані анонімному читачеві і тому вони позбавлені приватного душевного характеру, хоча красномовно передають активну просвітницьку співпрацю колективу однієї з найстарших публічних київських бібліотек заводу «Ленінська кузня» з визначними літераторами України. Так, у бібліотеці НаУКМА зберігаються дарчі написи М. Рильського [8] і О. Гончара [9] читачам бібліотеки заводу «Ленінська кузня», датовані, відповідно, 1959-м і 1963 р.

Завдяки дарувальникам бібліотеки НаУКМА, перекладачеві Є. Поповичу (1930–2007), письменниці і журналістці Л. Вороніній, до фондів надійшли два

примірники першої прижиттєвої збірки віршів Василя Симоненка (1935–1963) «Тиша і грім» з дарчими написами автора [10]. На дарунку Л. Вороніній інскрипт В. Симоненка, адресований головному редакторові дитячого видавництва «Веселка» Миколі Шевченку, екслібрис якого міститься на форзаці книги. Інскрипт примірника з колекції Є. Поповича підписаний поетом родині Поповичів і свідчить про їх дружні і теплі взаємини: «Добрим людям і суворим критикам Олі і Жені Поповичам від їхнього духовного боржника Василя Симоненка на добру пам'ять. 29.IX.62 р. Василь Симоненко».

Оскільки значна частина дарувальників бібліотеки НаУКМА є представниками української діаспори, в бібліотечному фонді зберігаються книги українських письменників, які після першої та другої світових воєн заради збереження свого життя, життя своїх рідних та продовження літературної діяльності опинилися в еміграції. Їх, надрукований закордоном, творчий доробок з огляду на невеликі накладки порівняно з багатотисячними тиражами творів письменників в Україні та кількістю збережених нині примірників, зокрема у вітчизняних бібліотеках і приватних колекціях, має важливе мистецьке, наукове та суспільне значення. Тому кожний примірник літературних праць українських зарубіжних письменників з дарчим написом до своїх колег, друзів та шанувальників становить бібліографічну цінність для культури загалом і важливий інформаційний матеріал для науковців зокрема. В бібліотеці НаУКМА студенти, викладачі мають змогу користуватися книгами з інскриптами письменників, твори котрих ввійшли до класичного фонду української літератури ХХ ст., зокрема Є. Маланюка, І. Багряного, В. Петрова, У. Самчука, В. Барки, В. Вовк та ін.

Одна з найбільших за кількістю інскриптів українських зарубіжних письменників є особова колекція українського письменника, поета, журналіста Володимира Біляйва (1925–2006), передана до бібліотеки НаУКМА з США після смерті літератора його родиною. Тут, зокрема, зберігається роман «Буйний вітер» І. Багряного зі словами пошани і вдячності В. Біляйву від автора: «Ентузіястові слова, колезі пера, ВШПанові Володимире Біляйву мої найкращі побажання і щира подяка за допомогу в Філадельфії. І. Багрянний. 20.I.59.» [11]. Тонально-піднесений дарчий напис В. Біляйву та його дружині адресований У. Самчуком на книзі «Планета ДД – ПШ»: «Прекрасним Дороті і Володимире – Улас Самчук. З пошаною. 16.5.80» [12]. Обидва дарчі написи засвідчують щирі і близькі стосунки авторів книг і В. Біляйва. Натомість недатований шаблонний та

нейтральний інскрипт І. Качуровського: «В. Біляйву від автора», відображає дещо офіційний характер відносин обох літераторів, які, принаймні на момент написання інскрипту, були малознайомі [13].

Бібліофільською перлиною бібліотеки НАУКМА є особова колекція українського мовознавця, літературознавця, перекладача, редактора Петра Одарченка (1903–2006), що була подарована ним у 2002 р. Ця фахова книгозбірня нараховує понад 3000 примірників книг. Вона складається з двох тематичних частин: а) твори української художньої літератури; б) праці з літературознавства і мовознавства українських та іноземних дослідників. Саме в колекції П. Одарченка зберігається один з найцінніших дарчих написів, котрий належить Олені Пчілці (1849–1930). Одночасно цей інскрипт на сьогодні в бібліотечному фонді хронологічно є одним з найдавніших – датується 1926 р. П. Одарченко був знайомий не лише з О. Пчілкою. Навчаючись у гімназії, він мешкав у 1919–1920 рр. в будинку родини Драгоманових у Гадячому. Саме в цей час там жила й письменниця. З автобіографії П. Одарченка відомо, що тоді ж О. Пчілка подарувала йому, видану 1919 р. у Полтаві, свою збірку «Дві п'єси для дитячого театру» з написом «Вельмиповажаному Петрові Одарченкові на добрий спомин про близьке сусідство. Прихильна Олена Пчілка. М. Гадяче, 1920, 10. V.» [14]. На жаль, ця книга з інскриптом О. Пчілки не була передана П. Одарченком до бібліотеки НАУКМА¹. В бібліотеці зберігається інший подарунок О. Пчілки П. Одарченкові – відбиток статті О. Пчілки «Спогади про Михайла Драгоманова» [15], котрий П. Одарченко отримав під час відвідин письменниці у Києві 1926 р. На звороті першої сторінки статті рукою авторки написані такі слова: «Вельмишановному землякові, щирому надійному українцеві Петрові Одарченкові – на спомин про Гадяче від Олени Пчілки. Київ, 1926 р., 16 грудня». Наскільки П. Одарченко цінував цей подарунок О. Пчілки, свідчить той факт, що цей відбиток він передав бібліотеці безпосередньо через Президента НАУКМА В. Брюховецького під час їх зустрічі в США у 2002 р. Крім того, після передачі ним всієї книжкової колекції до НАУКМА у листі до В. Брюховецького П. Одарченко згадує саме про цю книгу, як найціннішу в його книгозбірні [16].

Бібліотечна колекція П. Одарченка містить також книги з інскриптами добре йому знамих українських письменників у діаспорі. Наприклад, декілька інскриптів В. Барки відображають теплі взаємини

¹ Доля цієї книги нам невідома. П. Одарченко передав бібліотеці її ксерокопію.

письменника і літературознавця, редактора: поетична збірка «Апостоли» містить напис: «Вп[Т.С.: Високоповажаному]. Проф. П. Одарченку, ентузіастичному прихильнику поезії. В. Барка. 26.IV» [17], а книга «Білий світ. Поезії» – «Вп[Т.С.: Високоповажаному]. проф. П. Одарченку, щирій людині і доброму вченому – з найглибшою пошаною, В. Барка. 1.II.48.» [18]. Дарчий напис У. Самчука на книзі «Юність Василя Шеремети»: «Дорогому моєму редакторові Оста² П. В. Одарченкові з пошаною. Улас Самчук. 1 листопада 1955. Вашингтон» засвідчує їхню співпрацю, що є важливо для відтворення творчих біографій адресата й адресанта.

Інскрипти українських письменників у бібліотеці НАУКМА зберігаються не лише в колекціях їх колег, літературознавців або шанувальників. Так, понад 20-тисячна особова книжкова колекція видатного вченого, філолога, історика, сходознавця Омеляна Пріцака (1919–2006) також включає декілька десятків книг з дарчими написами на його адресу М. Бажана, І. Драча, Д. Павличка. При цьому більшість цих книг були подаровані авторами у 1960–1970-ті рр., коли О. Пріцак мешкав у США, працював професором Гарвардського університету і створював при ньому Український науковий інститут. Інскрипти письменників разом з їх листами до О. Пріцака (вони зберігаються в його архівному фонді) розкривають обставини знайомства та контактів письменників з радянської України і американського вченого в період тимчасової лібералізації суспільного життя в СРСР після «хрущовської відлиги» і появи шістдесятництва. Крім того, більшість автографів письменників (інскрипти та епістолярій) поряд з листуванням О. Пріцака та Нобелівського комітету [19] відображає такі сторінки історії української літератури другої половини ХХ ст., як номінування П. Тичини, І. Драча, Л. Костенко, М. Бажана на Нобелівську премію в галузі літератури О. Пріцаком, до якого в цій справі неодноразово звертався Нобелівський комітет як до визнаного у світовій науці університетського професора³.

² Йдеться про роман-трилогію У. Самчука під загальною назвою «Ост»: роман у 3 томах: «Морозів хутір» (1948), «Темнота» (1957), «Втеча від себе» (1982).

³ Див. ширше про співпрацю О. Пріцака і Нобелівського комітету: Сидорчук Т. Омелян Пріцак, Нобелівський комітет з літератури Шведської академії та українські письменники: до питання співпраці та взаємин // Загартована історією. Ювілейний збірник на пошану професора Надії Іванівни Миронець з нагоди 80-ліття від дня народження. Збірник наук. праць / упоряд. Піскун Валентина. – К.: Інститут української археології та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, 2013. – С. 237–248.

Крім того, книжкова та архівна колекції О. Прицака містять автографи видатного вченого-сходознавця, письменника А. Кримського, насамперед, його власницькі написи на книгах, підписи на фотографіях, а також авторські рукописи наукових праць, зокрема неопублікованої монографії «Історія хозар» [20]. Знайомство та спілкування О. Прицака і А. Кримського тривало не більше півтора року через мобілізацію першого до лав Червоної армії, арешт другого на початку Другої світової війни НКВС і смерть у січні 1942 р. у Кустанайській тюрмі. Відомо, що рукописи А. Кримського в грудні 1941 р. О. Прицакові передала Н. Полонська-Василенко⁴ під час його пошуків у Києві свого вчителя. Книги з власницькими написами А. Кримського ймовірно подарував О. Прицакові сам вчений під час їхнього знайомства у Львові у січні 1940 р. і нетривалого навчання в аспірантурі восени 1940 р. в Києві. Завдячуючи О. Прицакові, який мав великий пієтет і до книги, і до свого вчителя А. Кримського, попри багаторазові переїзди вченого та зміни місця проживання і праці в драматичні 1940–1950-ті рр., цінні автографи А. Кримського збережені для української культури і науки.

Окрім архіву О. Прицака, друга група автографів українських письменників у вигляді авторських рукописів їх творів, листування, підписів на друкованих документах та фотографіях містяться в інших архівних фондах бібліотеки. Частина цих автографів, зокрема рукописні листи та підписи, є важливими інформаційними документами, що проливають світло не лише на літературну, а й громадську, політичну та адміністративну діяльність письменників. Так, серед архівних документів літературознавця, психолога Якіма Яреми (1884–1964) збереглася листівка-запрошення Союзу українських журналістів і письменників за підписом Олександра Олеся (1878–1944), датована 1924 р. [21]. Заснований у Відні 1919 р. Союз українських журналістів і письменників через декілька років переїхав до Праги, де була зосереджена більшість української еміграції після Першої світової війни. О. Олесь, як один із засновників Союзу, продовжував брати активну участь у його

діяльності і в Чехословаччині, доказом чого є запрошення Я. Яреми як члена управи Союзу на засідання. Саме автограф О. Олеся є найбільш раннім у бібліотечному фонді НаУКМА. Лист до Я. Яреми за підписом поета, перекладача Петра Карманського (1878–1956) з запрошенням до участі в науково-методичній раді Меморіально-літературного музею Івана Франка у Львові розкриває одну з біографічних сторінок П. Карманського, котрий у другій половині 1940-х рр. працював директором згаданого музею [22].

Автографи письменників в архівах П. Одарченка, О. Зуєвського, В. Вовк, І. Губаржевського відкривають нові грані взаємостосунків в українському художньо-мистецькому, інтелектуальному середовищі 1950–1980-х рр. та деталізують окремі сторінки творчих біографій вітчизняних літераторів. Так, в архіві П. Одарченка зберігаються автографи віршів, листи Є. Маланюка, М. Ореста, Я. Славутича, О. Зуєвського та ін. Тут представлений один з ранніх рукописів поезії Є. Маланюка, а саме вірш «Україні» [23], написаний 13 жовтня 1931 р., коли автор після завершення навчання в Українській господарській академії в Подєбрадах переїхав до Варшави, де входив до літературно-мистецького гуртка українських письменників «Танк». Вірш написаний чорним чорнилом на одному аркуші з підписом та датуванням автора. Оскільки папір вірша крихкий, зі слідами тривалого зберігання в перегнутому вигляді та з залишками клейової стрічки, цей архівний документ було вирішено оцифрувати одним з перших.

В архіві П. Одарченка виявлено також авторський рукопис вірша «Повстання мертвих» [24] поета і перекладача Михайла Ореста (1901–1963), справжнє ім'я якого Михайло Зеров. Менший брат розстріляного у 1937 р. поета і перекладача Миколи Зерова, М. Орест, будучи двічі арештованим і ув'язненим у радянському концтаборі в 1930-ті рр., після Другої світової війни вибрав долю емігранта. Саме під час переїзду на чужину М. Орест готує до друку і видає свою першу збірку віршів «Луни літ» (Львів; Краків: Українське видавництво, 1944). Пояснювальний напис М. Ореста в кінці рукопису вірша «Повстання мертвих» якраз і проливає світло на життєві перипетії поета-вигнанця та його творчу працю в цей період: «Задумано і почато у Львові влітку 1944. Написано у Відні; в основному закінчено 21.XI.1944 о 12 год. ночі». Подібні авторські пояснення вкрай важливі для реконструкції життєпису поета та укладання його бібліографії. Враховуючи, що вірш написано на аркушах

⁴Про зустрічі Н. Полонської-Василенко і О. Прицака в грудні 1941 р. і передачу матеріалів А. Кримського згадували обидва науковці. Див. Н. Д. [Н. Полонська-Василенко]. Агатангел Кримський // Україна. – Париж, 1949. – Збірник 2. – С. 121–128; Наталія Полонська-Василенко : жмут спогадів // Полонська-Василенко Н. Д. Українська академія наук. Нарис історії. – К. : Наукова думка, 1993. – С. 5–7.

учнівського зошита простим олівцем, створення його електронної копії уможливить широкий доступ до нього дослідників без використання самого оригіналу, а значить подальшого збереження раритетного автографа М. Ореста.

Архівна колекція О. Зуєвського (1920–1996), окрім численних авторських рукописів прозових і поетичних творів, перекладів віршів самого фондоутворювача, містить рукописні листи І. Костецького, Е. Андіївської, В. Вовк, М. Ореста, С. Павличко [25]. В архіві В. Вовк⁵ дослідники мають змогу познайомитися з автографами на вітальних листівках В. Барки, Ю. Мушкетика, М. Коцюбинської.

Слід зазначити, що саме інскрипти уможливили ідентифікацію низки автографів, що зберігаються в архівних фондах. Необхідність проведення атрибуції автографів була спричинена тим, що деякі архівні документи надійшли до бібліотеки в розпорошеному вигляді і окремі сторінки рукописів творів або листів зберігалися серед інших типів архівних документів. Наприклад, машинописний лист І. Багряного [26] з незрозумілим підписом, адресований мовознавцю, редактору, священику Ігорю Губаржевському (1905–1970) вдалося ідентифікувати за дарчими написами на книзі письменника тому ж І. Губаржевському та верифікувати за інскриптами, адресованими В. Біляйву і В. Старицькому.

Вивчення автографів українських письменників в особових колекціях, фонді рідкісної книги та архівних фондах уможливило визначення таких принципів відбору автографів для оцифрування: а) науково-історична цінність; б) унікальність; в) пошкодження паперової основи (розриви, проколи, ламкість, втрати текстової частини, багаторазові перегини, значна зім'ятість, часткова забрудненість тощо). Насамперед нами оцифровуються автографи 1920–1940-х рр. як найбільш ранні і раритетні в бібліотечній колекції. Очевидно, що до числа перших оцифрованих друкованих видань належить вищезгаданий відбиток О. Пчілки з автографом П. Одарченку. З огляду на те, що твори письменників-емігрантів видавалися в 1940–1950-х рр. порівняно з творами письменників в Україні значно меншими накладками і на менш якісному папері, в першу чергу оцифровуються саме їх книги. Наприклад, у бібліотеці зберігається роман неординарної особис-

тості в українській культурі, письменника, науковця В. Петрова «Доктор Серафікус», написаний у 1928–1929 рр. в Україні, а виданий під псевдонімом «В. Домонтович» у Мюнхені 1947 р. Як і більшість видань української повоєнної еміграції, книга видрукована на неякісному папері, в м'якій обкладинці. І це за майже 70-років не могло не відобразитися на її фізичному стані. При цьому книга містить єдиний у бібліотечному фонді НаУКМА автограф В. Петрова – інскрипт, адресований П. Одарченку: «Вельмишановному і дорогому Петру Васильовичу Одарченку. Автор в останній день 1947 року. 31 – XII – 47». Варто також зазначити, що титульна сторінка та задня сторінка обкладинки книги прикрашені гравюрою видатного українського графіка і художника Якова Гніздовського (1915–1980). У 1945–1948 рр., а отже і під час видання «Доктора Серафікуса», В. Петров і Я. Гніздовський співпрацювали в «Мистецькому українському русі», що гуртував українських письменників, котрі проживали в таборах для переміщених осіб у Німеччині. В. Петров був одним із засновників цієї організації. В 1947 р. він виконував обов'язки головного редактора місячника «Арка», де Я. Гніздовський працював художнім редактором.

Хронологічні рамки автографів українських письменників у колекції бібліотеки НаУКМА охоплюють понад 70 років – 1924–1995 рр. Тут представлені автографи українських письменників, котрі жили і творили в Україні і за кордоном, а також їх твори, що увійшли до національного мистецького фонду ХХ ст. Друковані видання і архівні документи з усіма представленими різновидами автографів українських літераторів у фондах бібліотеки НаУКМА є важливими артефактами, оскільки відкривають нові грані сюжетів біографій, творчості їх авторів та адресатів. Слід зазначити, що останні належали не лише до літературно-мистецького кола, а й представляли українське наукове і громадське середовище.

Дослідження та оцифрування автографів українських письменників нашими фахівцями має на меті не лише створення страхового фонду і фонду користування у випадку оцифрування цілісного архівного документа (авторського рукописного твору, листа, тексту виступу тощо), а й розміщення їх на сайті бібліотеки та в соціальних мережах, що забезпечуватиме якнайширший доступ користувачам до рідкісного фонду, особових колекцій і архівів, популяризуватиме творчий доробок українського письменства і пам'яток українського книгодрукування у ХХ ст. Крім того, створення бази даних та електрон-

⁵ Свій архів В. Вовк у 1990-х рр. передала до Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України. Після його опрацювання за згодою В. Вовк частина листівок, фотографій та дублікатів документів у 2007 р. були передані до бібліотеки НаУКМА. Див.: Наукова бібліотека НаУКМА. – Фонд 15. – Опис 1.

них копій автографів українських письменників уможливить більш ефективну науково-дослідницьку та виставкову співпрацю бібліотеки НаУКМА з іншими книгозбірнями, музеями, архівами.

Список використаних джерел

1. *Ярошенко Т. О.* Колекції діячів української діаспори у фондах Наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська академія» // Особисті книжкові колекції та особові фонди діячів української діаспори в бібліотеках та архівах України : зб. матеріалів конф. – К., 2004. – С. 4–25 ; Бібліотечні колекції наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська Академія» / Н. Казакова, Т. Ярошенко // Історія бібліотечної справи в Україні : зб. наук. пр. / М-во культури і мистецтв України, НПБ України. – К., 1999. – Вип. 3 – С. 77–88.
2. *Бажан М.* Дорога. Вибране. – К. : Державне видавництво художньої літератури, 1964. – 266 с.
3. *Гончар О.* Земля гуде. Вибрані твори. – К. : Веселка, 1975. – 251 с.
4. *Земляк В.* Рідна сторона. – К. : Дніпро, 1974. – 486 с.
5. *Рильський М.* Братерство. Поезії. – К. : Радянський письменник, 1950. – 108 с.
6. *Тичина П.* Вибрані поезії. – К. : Державне видавництво художньої літератури, 1951. – 531 с.
7. *Тичина П.* Вибрані твори. – К. : Державне видавництво художньої літератури, 1957. – Т. 1. – 481 с.
8. *Рильський М.* Твори. – К. : Державне видавництво художньої літератури, 1956. – Т. 1. – 531 с.
9. *Гончар О.* Человек и оружие. – М. : Государственное издательство художественной литературы, 1962. – 365 с.
10. *Симоненко В.* Тиша і грім. – К. : Державне видавництво художньої літератури, 1962. – 159 с.

11. *Багрянний І.* Буйний вітер. – Мюнхен : Україна, 1957. – 423 с.
12. *Самчук У.* Планета Ді – Пі. – Вінніпег : Товариство «Волинь», 1979. – 355 с.
13. *Качуровський І.* Над світлим джерелом. Поезії (1945–1947). – Зальцбург : Видання Спілки українських науковців, літераторів і мистців у Зальцбурзі, 1948. – 87 с.
14. *Одарченко П.* Біобібліографія. – Торонто – Едмонтон : Об'єднання українських письменників у Канаді «Слово», 1983. – С. 9.
15. *Пчілка О.* Спогади про Михайла Драгоманова // Україна. – 1926. – № 2–3. – С. 38–64.
16. Лист П. Одарченка В. Брюховецькому від 28.01.2003 р. // Архів В. Брюховецького.
17. *Барка В.* Апостоли. – Аугсбург : Друкарня Дмитра Сажина, 1946. – 47 с.
18. *Барка В.* Білий світ. Поезії. – Мюнхен : Українська трибуна, 1947. – 179 с.
19. Наукова бібліотека НаУКМА. – Фонд 10. – Опис 1. – Справа 983.
20. Наукова бібліотека НаУКМА. – Фонд 10. – Опис 1. – Справи 1748, 1760, 1780.
21. Наукова бібліотека НаУКМА. – Фонд 12. – Опис 1. – Справа 92.
22. Наукова бібліотека. – Фонд 12. – Опис 1. – Справа 74.
23. Наукова бібліотека НаУКМА. – Фонд 5. – Опис 1. – Справа 243. – Арк. 1.
24. Наукова бібліотека НаУКМА. – Фонд 5. – Опис 1. – Справа 245. – Арк. 1–7.
25. Наукова бібліотека НаУКМА. – Фонд 9. – Опис 1.
26. Наукова бібліотека НаУКМА. – Фонд 14. – Опис 1. – Справа 206.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2015.

UDC 027.7:099.3:228.161.2

Taisa Sydorчук,

PhD, Head of the Department of the Rare Books and Manuscripts of the Scientific Library of NAUKMA

THE AUTOGRAPHS OF UKRAINIAN WRITERS IN BOOK AND ARCHIVAL COLLECTIONS OF THE SCIENTIFIC LIBRARY OF THE NATIONAL UNIVERSITY «KYIV-MOHYLA ACADEMY»

The author makes the first attempt to analyze the characteristics of the different types of autographs of Ukrainian writers – donative inscriptions on the published editions, the author's manuscripts of the artistic works and research works, and also the original signatures. Besides this, the author managed to determine the main principles of the selection of autographs for digitalization and to put the accents for the significance of the creation of data base and electronic copies of the autographs. The above – mentioned work is able to provide the wide access of the users, from the one side, and inquiring – research cooperation of the NAUKMA library with another libraries, museums and archives, from the another side.

К е у о р д с : autograph, inscript, author's manuscript, books collection, archival fond, digitalization.

УДК 027.7:099.3:228.161.2

Тайса Сидорчук,

канд. ист. наук, зав. отделом научной библиотеки НаУКМА

АВТОГРАФЫ УКРАИНСКИХ ПИСАТЕЛЕЙ В БИБЛИОТЕЧНОЙ И АРХИВНОЙ КОЛЛЕКЦИЯХ НАУЧНОЙ БИБЛИОТЕКИ НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА «КИЕВО-МОГИЛЯНСКАЯ АКАДЕМИЯ»

В статье сделана попытка проанализировать автографы украинских писателей, сохраняющиеся в книжных коллекциях и архивных фондах научной библиотеки Национального университета «Киево-Могилянская академия». Характеризуются различные виды автографов украинских писателей – дарственные надписи на печатных изданиях, авторские рукописи художественных произведений и научных трудов, а также собственноручные подписи. Определены принципы отбора автографов для оцифровки, отмечается значение создания базы данных и электронных копий автографов для широкого доступа пользователей и поисково-исследовательского сотрудничества библиотеки НаУКМА с другими библиотеками, музеями, архивами.

К л ю ч е в ы е с л о в а : библиотека НаУКМА, автограф, инскрипт, авторская рукопись, книжная коллекция, архивный фонд.